

27/5

ANTOLOGIER OM AMERIKA

HISTORIEPROFESSORN vid Columbia *Allan Nevins* har utgivit en ny och utvidgad upplaga av en antologi, innehållande utdrag ur engelska skildringar av Amerika (*America through British Eyes*, Oxford University Press, 25 s.). Boken är ett mönster i sitt slag, instruktiv och rolig; varje kronologisk avdelning inledes med en utmärkt essä av utgivaren. Här återfinnes en rad berömda brittiska Amerikaskildrare, såsom Cobbett, Harriet Martineau, Dickens, Trollope, Herbert Spencer, Matthew Arnold och Bryce, men också föga kända resenärer, som ofta visar sig vara lika informerade

och skarpsynta som de stora berömdheterna. Ungefär samtidigt har en annan amerikansk publicist, *Oscar Handlin*, samlat intryck av europeiska reseskildrare över huvud, från kolonialtiden till det andra världskriget, i ett stort, ävenledes kronologiskt uppställt arbete (*This Was America*, Harvard University Press, \$ 6.00). Även denna antologi är förtäfflig, ehuru utgivarens bidrag är mindre omfattande och mindre klargörande. Två av de mest läsvärda bidragen kommer från svenska författare, Peter Kalm, som reste i Amerika 1753—1761, och Fredrika Bremer.

Särskilt vid läsningen av Nevins antologi blir man påmind om bristen på monografier över föreställningarna om Amerika i skilda länder. I Sverige har vi en ytterst värdefull introduktion, docent Elovsons avhandling om Amerika i svensk litteratur 1760—1820, men för

den följande tiden finns ingenting liknande. I England, vars relationer med USA varit mest intensiva, är detta problem såvitt bekant behandlat blott i spridda arbeten, som väsentligen gäller andra ting. Den stora betydelse som realistiska och illusoriska uppfattningar om amerikanskt samhällsliv haft för brittisk politik är likväl uppenbar. Längre var USA i huvudsak ett mönster för reformvännerna, ett avskräckande exempel för de konservativa. Redan under debatten om 1832 års rösträttsreform var den

amerikanska demokratin ett vapen, främst för reformens motståndare och kritiker, som i det Jacksonska skedet efter 1829 såg ett bevis för vådorna av en utsträckt rösträtt. Tocquevilles några år senare utkomna arbete bidrog i hela Europa att göra det amerikanska statsskicket respektabelt, men hur stark misstänksamheten likväl var bland de konservativa framgår av diskussionen under inbördeskriget, då enligt samstämmiga vittnesbörd nära nog hela den engelska överklassen hoppades på Sö-

derns seger och därmed på den enda stora demokratins splittning och försvagande. Nordens seger stimulerade radikaler och demokrater överallt; i England bidrog den till den andra stora rösträttsreformen, i Frankrike till den napoleonska diktaturens fall. Även om USA i stort sett var en förebild för demokrater och radikaler, framträdde emellertid tidigt en kritisk linje på dessa håll, och denna har efter hand vunnit i styrka. Behandlingen av negrerna, kapitalismens avarter och den politiska korruptionen har härvid stått i förgrunden.

Många drag i amerikanskt liv har, att döma av dessa antologier, varit starkt markerade sedan århundraden. Det gäller i stort likaväl som i smått. Jämligheten i umgänget, gästfriheten, penningdyrkan kommenteras i oändlighet. Redan Peter Kalm påstår att amerikanerna har dåliga tänder och diskuterar ingående orsakerna till denna folksjukdom. Männen beskrivs som jäktade och överanstängda, kvinnorna som standardiserat vackra, lättjefulla, fria i sitt uppträdande men i grunden dygdiga. Spritförtäringen skiljer sig från den europeiska genom sin snabbhet och målmedvetenhet. Såvitt jag

förstår, skriver en italiensk resenär efter ett besök år 1898, "är amerikanen mera intresserad av att bli drucken än av att dricka. De bär sig alla åt som om den bittra spriten vore osmaklig och skyndar att dricka ur liksom för att bli av med den olustiga vätskan. De är iveriga att spara tid, att ögonblickligen komma till målet."

Redan dessa antydningar visar att antologierna belyser inte blott amerikanens utan också resenärens problem. Flertalet resande rör sig inom en strängt begränsad folkgrupp och bedömer utan tvekan hela nationen efter denna miljö. På många punkter möter därför de mest stridiga uttåg; det vore möjligt att konstruera starkt skilda "nationalkaraktärer" med hjälp av dessa ögonvittnen. En plats för sig intar de skildringar som kombinerar grundliga förkunskaper med personliga upplevelser; de omfattar huvudparten av Nevins antologi.

Till tjänst för svenska studerande har *Ebba Dahlin* utgivit en samling utdrag ur amerikanska tal, böcker och officiella aktstycken (*The Voice of America*, Gebers, inb. 10:75). Även denna antologi innehåller mycket av värde, men urvalet är enligt min mening inte särdeles lyckat, och de återgivna provbitarna är ofta för korta.

Herbert Tingsten

May 9 l. 1 ul. 5 k.
1 m.